

Handläggare
Ewa Jungstedt Pilestål
Telefon: 08-508 01 522**Till**
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd
2018-08-30

Betänkande från Mottagningsutredningen (SOU 2018:22) - ett ordnat mottagande - gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Omedelbar justering.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektörAlex Baena
ekonomichef

Sammanfattning

I betänkandet föreslås ett nytt system för mottagande av asylsökande och nyanlända. Huvudförslaget innebär att staten, kommunerna och landstingen tar ett gemensamt ansvar för mottagandet. I det alternativa förslaget tar staten huvudansvaret. Resurser ska avsättas tidigt i processen i obligatoriska ankomstcenter. Väntetiderna kortas genom att myndigheter finns samlade.

Förvaltningen är positiv till att effektivisera tiden för asylsökande som kommer till Sverige. Ankomstcenter med samlad service från berörda myndigheter kan bidra till detta. Förutsättningarna för snabbare beslut om etablering i Sverige eller återvändande till annat land ökar. Kommunernas ökade ansvar för asylsökandes boende kan emellertid bli en utmaning. För att undvika trångboddhet och koncentration av asylsökande och nyanlända till socialt och ekonomiskt utsatta områden är det viktigt att resurser avsätts till den sociala prövningen som enligt förvaltningens uppfattning behöver innefatta hembesök. Styrkorna i huvudförslaget är att asylmottagandet effektiviseras och fördelas jämnt mellan kommunerna i hela landet.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat Betänkande från Mottagningsutredningen (SOU 2018:22) – Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande till stadsledningskontoret, vissa facknämnder samt Farsta, Södermalms och Rinkeby-Kista stadsdelsnämnder. Svar ska ha inkommit till kommunstyrelsen senast den 27 augusti. Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd har fått förlängd svarstid till den 31 augusti under förutsättning att tjänsteutlåtandet skickas in i samband med utskick till nämnden. En sammanfattning av betänkandet bifogas. Hela betänkandet (592 sidor) finns att ladda ner på

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2018/03/sou-201822/>

Ärendet

I betänkandet föreslås ett nytt system för mottagande av asylsökande och nyanlända. Huvudförslaget innebär att staten, kommunerna och landstingen tar ett gemensamt ansvar för mottagandet. I det alternativa förslag som också redovisas, tar staten huvudansvaret.

Mål för utredningen var:

- Rättssäker och snabb prövning av asylärenden
- God hushållning med statens medel
- Flexibilitet – systemet ska kunna hantera snabba upp- och nedgångar i antal asylsökande och antal personer som får uppehållstillstånd
- Jämnare fördelning av mottagande mellan landets kommuner
- Rimliga planeringsförutsättningar för kommunsektorn
- Sammanhållen process för den enskilde, ett individperspektiv
- Snabbare etablering i arbets- och samhällsliv för de som får uppehållstillstånd
- Effektivt återvändande
- Minskad andel asylsökande i eget boende

Förslaget innebär att resurser ska avsättas tidigt i processen i obligatoriska ankomstcenter som Migrationsverket ansvarar för. Redan från start ska fokus ligga på etablering i Sverige eller återvändande. Väntetiderna ska kortas genom att myndigheter som Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, landstingen och berörd kommun finns samlade i ankomstcentren. I ankomstcentren kan samhällsinformation, kartläggning av utbildnings- och yrkesbakgrund och hälsoundersökning ske tidigt.

Ansökan om asyl ska bara kunna lämnas vid gränsen eller på ett ankomstcenter.

Utredningen föreslår att ankomstcentren inrättas i större kommuner med närhet till flygplats. Avtalen ska vara långsiktiga. Det ska vara obligatoriskt att bo och delta i verksamheten på ankomstcentren under minst 30 dagar. Andra länder som har obligatoriska ankomstcenter med fokus på en snabb och rättssäker asylprövning är Tyskland och Nederländerna.

Ansvarsfördelning och finansiering mellan stat, kommuner och landsting ska vara tydlig. Kapaciteten hos alla kommuner och landsting samt staten ska utnyttjas.

Efter vistelsen på ankomstcentret ska alla kommuner dela på ansvaret att erbjuda vissa asylsökande boende utifrån ett andelstal som Migrationsverket ska fastställa årligen. Kommunerna garanteras ersättning för platser som de förväntas ha i beredskap för sitt mottagande av asylsökande oavsett om de tas i bruk eller inte. Utredningen menar att det är kommunerna som har störst möjligheter att hitta lämpliga bostäder till nyanlända. Det anses mer effektivt att använda sig av kommunernas befintliga kompetens om boenden och ersätta dem för det i stället för att upprätta nya centrala strukturer med begränsad kunskap om lokala förhållanden. Genom förslaget får kommunerna större inflytande över planeringen av boenden än när staten beslutar om lokalanvändning. Möjligheten till eget boende (EBO) i socioekonomiskt utsatta stadsdelar ska begränsas. En kommun som anser sig ha problem relaterade till asylsökandes eget boende ska kunna ansöka hos Migrationsverket om att boenden som en asylsökande ordnar på egen hand inom kommunen provas. Utredningen föreslår vidare att en modell med social prövning kan behöva kompletteras med att vissa kommuner temporärt helt undantas från möjligheten till eget boende under asyltiden.

Asylsökande som inte antas få uppehållstillstånd eller som handläggs enligt Dublinförordningen kommer att få vänta i ankomst- eller avresecenter. Det ska vara obligatoriskt att bo i ett avresecenter för personer med verkställbara avlägsnandebeslut. Där ska man arbeta med att motivera individen att återvända frivilligt.

För att underlätta övergången från asylsökande till nyanländ invandrare förlängs den tid som kommunen får ersättning från staten för asylsökandes boende med en månad.

En ny ersättning föreslås till ankomstkommuner för beredskap att ta emot ensamkommande barn.

För att minska kostnaderna för administration, införs ett nytt ersättningssystem för medel från staten till landstingen och kommunerna i form av schablonersättningar.

I det alternativa förslaget ansvarar staten för boende och tidiga insatser för samtliga asylsökande under hela asyltiden. Syftet med det alternativa förslaget är att ge staten handlingsmöjligheter om man inte skulle komma överens med kommunerna om att genomföra huvudförslaget. Det alternativa förslaget fokuserar mer på prövningsprocessen och innebär att det blir färre och större ankomstcenter än i huvudförslaget.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av administrativa avdelningen i samarbete med avdelningarna individ och familj; förebyggande, fritid och medborgarservice; äldre, funktionsnedsatta och socialpsykiatri samt förskola. Nämndens pensionärsråd och råd för funktionshinderfrågor har också haft möjlighet att lämna synpunkter på remissen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till utredningens syfte att effektivisera tiden för asylsökande som kommer till Sverige. Ankomstcenter med samlad service från berörda myndigheter kan bidra till detta. Obligatorisk vistelse i ankomstcenter ger möjlighet till rättssäker och snabb prövningsprocess, där asylsökande och myndigheter finns tillgängliga för varandra. Förutsättningarna för snabbare beslut om etablering i Sverige eller återvändande till annat land ökar.

Förvaltningen ser fördelar med det delade ansvaret för mottagande och bosättning av asylsökande och nyanlända mellan staten, kommunerna och landstingen som huvudförslaget innehåller. En viktig utgångspunkt är en tydlig ansvarsfördelning.

Att asylsökande med goda möjligheter till uppehållstillstånd får möjlighet att flytta till ett kommunalt asylboende och att asylmottagandet kan ske på en plats där man har möjlighet att bo kvar är positivt. Kommunernas ökade ansvar för asylsökandes boende kan emellertid bli en utmaning.

Det råder brist på bostäder i Stockholm och i nästan hela Sverige. I huvudförslaget föreslås att möjligheten till eget boende (EBO) i socioekonomiskt utsatta stadsdelar ska begränsas. Förvaltningen ser

utredningens förslag om möjligheten att säga nej till boendelösningar som riskerar att medföra trångboddhet, fysisk och psykisk ohälsa, ökad segregation och orimlig påverkan på dessa områden som betydelsefull. I de fall personer önskar bosätta sig i ett sådant område, ställer det krav på att Migrationsverket gör utförliga utredningar inför en social prövning. För att undvika trångboddhet och koncentration av asylsökande och nyanlända till socialt och ekonomiskt utsatta områden är det viktigt att resurser avsätts till den sociala prövningen som enligt förvaltningens uppfattning behöver innefatta hembesök. Syftet med hembesöken är att undersöka bostadens storlek i förhållande till antal boende. Utifrån förvaltningens erfarenhet kan det vara svårt att få svar på hur många personer som redan bor i en bostad. Utredningens förslag om att vissa kommundelar temporärt ska kunna undantas från möjligheten till EBO är bra.

Styrkorna i huvudförslaget är att asylmottagandet effektiviseras och fördelas jämnt mellan kommunerna i hela landet. Det är positivt att asylmottagandet kan ske på en plats där det finns möjlighet att bo kvar.

I det alternativa förslaget tar staten mer renodlat ansvar för mottagandet vad gäller boende och tidiga insatser för samtliga asylsökande under hela asyltiden. En nackdel är att fördelningen av asylsökande koncentreras till storstäderna där det råder bostadsbrist, vilket försvårar möjligheten till bosättning på samma ort efter avslutad asylprocess.

Slutligen anser förvaltningen att remissen borde ha sänts till alla stadsdelsnämnder, inte bara till tre, eftersom betänkandet får konsekvenser som berör alla.

Bilaga

Sammanfattning av betänkandet Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande